

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1918.

Första kammaren.

Nr 1.

Sedan i kraft av § 49 regeringsformen och § 2 riksdagsordningen riksdagen sammankommit till lagtima möte här i huvudstaden tisdagen den 15 januari 1918, sammanträdde riksdagens första kammare i den uti riksdagens hus för kammaren anordnade samlings-sal samma dag.

tisdagen den 15 januari,

kl. 11 f. m.

Greve Klingspor framträdde till talmansbordet och yttrade:

Med stöd av § 33 riksdagsordningen tillåter jag mig hälsa Eder, mina herrar kamrater, välkomna till detta riksmöte.

Säkerligen komma under detta år många i vårt politiska liv och i vårt näringsliv djupt ingripande frågor att bliva föremål för vår prövning och vårt avgörande. Stora krav komma nog också att ställas på vår offervillighet. I dessa tider, fyllda av oro och klagan över onda tider, må vi likväl icke förglömma, att vi hittills varit förskonade från tidens svåraste stormar. Må ock så även ske framgent! Och må vid behandlingen av de ärenden, som föreläggas oss, vi ej låta oss förvillas av bittra partistrider utan lugnt gå mot målet: fäderneslandets ära och välfärd!

Vi börja nu våra förhandlingar, och må vi enas i bönen: Gud bevare Konung och fädernesland!

Sedan herr ordföranden därefter intagit talmansplatsen, tillkännagav herr ordföranden, att han på grund av bestämmelsen i § 1 mom. 2 av kammarens ordningsstadga anmodat t. f. förste kansli-sekreteraren G. H. Berggren att, till dess sekreterare blivit utsedd, föra kammarens protokoll ävensom att herr ordföranden för tillfället anställt kanslibiträden och vaktbetjäning till erforderligt antal.

Upplästes och lades till handlingarna följande från justitiedepartementet ankomna

Protokoll, hållet inför statsrådet och chefen för justitiedepartementet den 12 januari 1918.

I anledning av stadgandet i § 32 riksdagsordningen hade statsrådet och chefen för justitiedepartementet anmodat tre bland de av

Första kammarens protokoll 1918. Nr 1.

riksdagen valda fullmäktige i riksbanken och tre bland fullmäktige i riksgäldskontoret att närvara vid den granskning av riksdagsmannafullmakter, som skulle inför departementschefen verkställas innan årets lagtima riksdag sammanträdde; och infunno sig nu av fullmäktige i riksbanken herrar bankokommissarien R. E. Norberg, direktören Sven Palme och bankdirektören R. Lindgren samt av fullmäktige i riksgäldskontoret herrar professorn G. Kobb, bankdirektören H. S. Tamm och förlikningsmannen S. H. Kvarnzelius.

Till justitiedepartementet hade insänts dels fullmakter för de 25 personer, som vid val i september 1917 av vissa landsting och stadsfullmäktige utsetts till ledamöter av första kammaren för åren 1918—1923, dels ock fullmakt för en person, som efter det ledamot av kammaren avgått, vid ny röstsammanräkning blivit utsedd att inträda i den avgångnes ställe.

Det antecknades att ingenjören B. Bondeson, vilken utsetts till ledamot av kammaren för Malmöhus län, sedermera avsaigt sig uppdraget. Med anledning härav undantogs den för Bondeson utfärdade fullmakten från granskning.

Vid härefter företagen granskning av de övriga fullmakterna anmärktes, att en del fullmakter försetts med överskriften »Fullmakt».

Denna avvikelse från vederbörande formulär ansågs icke utgöra hinder för fullmakternas godkännande.

I övrigt blevo de granskade fullmakterna lämnade utan anmärkning.

Protokoll över granskningen jämte förteckning å första kammarens ledamöter enligt de granskade fullmakterna skulle tillika med dessa överlämnas till kammaren.

I ämbetet:
G. Grefberg.

Förteckning å de ledamöter av riksdagens första kammare, för vilka fullmakter granskats inför chefen för justitiedepartementet den 12 januari 1918.

Uppsala län.

1. Disponenten Otto Mauritz Strömberg i Ekhovsgård.
2. Bruksägaren, greve Ernst Henning Wachtmeister å Strömbergs bruk.
3. Professorn Nils Erik Alexanderson.

Kalmar läns södra valkrets.

4. Konsuln John Jeansson i Kalmar.
5. Redaktören Carl Gustaf Boberg i Bistingsmåla.
6. Bankdirektören Alexander Emanuel Schyller i Oskarshamn.
7. Hovrättsrådet Karl Johan Stenström.

Malmöhus län.

8. Godsägaren Paul Paulson i Ekeberga.
9. Borgmästaren Knut Ebbe von Geijer i Trälleborg.
10. F. d. professorn Helge Mattias Bäckström i Djursholm.
11. Statsrådet Bror August Petré.
12. F. d. vice konsuln Fredrik Engelbrecht Neess i Landskrona.
13. Lantbrukaren Jöns Peter Jespersion i Dorisborg.
14. Läroverksadjunkten Olof Olsson i Göteborg.
15. Lantbrukaren Jöns Pålsson i Anderslöv.
16. Hovjägmästaren, friherre Hans Otto Carl Ramel å Övedskloster.

Göteborgs stad.

17. Vice häradshövdingen Otto Salomon Mannheimer.
18. Fabriksidkaren Gustaf Boman.
19. Redaktören Carl Emil Svensson i Eskilstuna.
20. Direktören Ernst August Reinhold Lillienau.
21. Handlanden Hjalmar Wijk.

Jämtlands län.

22. Överjägmästaren Per Olof Welander i Östersund.
23. Hemmansägaren Anders Olof Frändén i Kälarne.
24. F. d. auditören Carl Johan von Essen i Östersund.

Västerbottens län.

25. Grosshandlaren Johan Algot Stenberg i Brännan.

Enligt § 2 i ordningsstadgan för kammaren anställdes upprop av kammarens ledamöter, varvid såsom frånvarande antecknades:

herr *Borell*,
 friherre *Hermelin*,
 herr *Neiglick*,
 » *Mannheimer*,
 » *Rogberg*.

För herrar *Borell*, *Mannheimer* och *Rogberg* anmäldes förfall, varjämte upplästes följande inkomna läkarintyg:

Att ledamoten av riksdagens första kammare friherre *Richard Hermelin* på grund av epid. influensa med feber är förhindrad inställa sig vid riksdagens öppnande den 15 dennes intygas på heder och samvete.

Halmstad den 11 jan. 1918.

Sigfrid Köhler,
 biträdande provinsialläkare.

Att ledamoten av riksdagens första kammare, borgmästaren *Sixten Neiglick*, som efter undergången operation ännu vårdas härstädes, icke är i stånd att under de närmaste dagarna inställa sig vid riksdagen intygar på heder och samvete.

W. Forssell,
läsarettsläkare.

Hans excellens herr statsministern *Edén* inträdde nu och uppläste Kungl. Maj:ts öppna brev till riksdagens första kammare angående förordnande av talman och vice talman i kammaren vid innevarande års lagtima riksdag, enligt vilket förordnats till talman ledamoten av kammaren greve *Hamilton, Hugo*, och till vice talman ledamoten av kammaren herr *Odelberg*.

Greve *Klingspor* lämnade nu talmansplatsen, som intogs av herr talmannen; och yttrade därefter herr t a l m a n n e n :

Mina herrar! Då Konungen givit mig det dyrbara förtroendet att jämväl vid denna riksdag vara första kammarens talman, tillåter jag mig anhålla, att även kammaren måtte hedra mig med samma förtroendefulla välvilja, som under föregående riksdagar i så rikt mått kommit mig till del.

Jag tillönskar Eder, mina herrar, ett gott arbete. Mätte kammarens beslut städse uppbäras av en klar insikt om vad fosterlandets väl kräver och Edra förhandlingar präglas av en levande känsla av vikten och högheten i Edert kall!

Herr talmannen anmälde, att någon ansökning till sekreterarbefattningen hos kammaren icke inkommit, och hemställde, huruvida kammaren behagade genast företaga val av sekreterare.

Sedan denna hemställan besvarats med ja, företogs valet, och befanns efter valförrättningens slut hava blivit till sekreterare utsedd:

kanslirådet *A. von Krusenstjerna* med samtliga avgivna, eller 142 röster.

Kanslirådet *von Krusenstjerna* fick nu företräde, underrättades att han blivit av kammaren vald till sekreterare och övertog protokollsföringen.

In fidem
G. H. Berggren.

Herr talmannen yttrade, att han efter samråd med andra kammarens talman finge föreslå, det första kammaren ville besluta att vid sitt sammanträde torsdagen den 17 innevarande månad företaga följande val, nämligen

dels av fyra ledamöter för att jämte talmannen tillsätta kammarens kansli och vaktbetjäning,
dels av tre ledamöter för att deltaga i talmansöverläggningarna,
och
dels av två ledamöter att hava inseende över riksdagens kansli.
Detta förslag antogs.

Tillkännagavs, att Kungl. Maj:t genom offentliga anslag i nåder bjudit och kallat riksdagens ledamöter att onsdagen den 16 i denna månad kl. 11 f. m. infinna sig i slottskapellet samt efter förrättad gudstjänst begiva sig till rikssalen för att där inhämta vad Kungl. Maj:t hade att meddela riksdagen.

Herr talmannen meddelade, att till kammarens förfogande överlämnats 100 inträdesbiljetter till rikssalen vid riksdagens öppnande, och hemställde, att fördelning av dessa biljetter proportionellt i förhållande till ledamotsantalet å varje bänk finge genom sekreterarske efter slutet av kammarens sammanträde denna dag, med iakttagande att de för varje landstingsområdes eller stads riksdagsmän avsedda biljetter utlämnades till områdets eller stadens äldste närvarande representant, som sedermera finge ombesörja den vidare utdelningen.

Denna hemställan bifölls.

Herr vice talmannen erhöll på begäran ordet och yttrade:

Herr talman! Vårt grannland i öster, Finland, har under de nu rådande skickesedigra tiderna förklarat sig fritt och självständigt. Det har även blivit såsom sådant erkänt icke allenast av Ryssland, utan även av de skandinaviska länderna. Inom vårt land, som under sekler delat medgång och motgång med Finland, har denna tilldragelse väckt glädje och tillfredsställelse. Många bevis ha också de tusen sjöars land erhållit härom från såväl enskilda svenskar som korporationer. Då jag är fullt förvissad, att riksdagen första kammare också vill öka de välönskandes antal, får jag hemställa, **det kammaren behagade besluta att åt sin talman uppdraga att avsända ett lyckönskningstelegram till finska lantdagens talman.**

Vad herr vice talmannen sålunda hemställt bifölls.

Kammaren åtskildes kl. 11,40 f. m.

In fidem
A. v. Krusenstjerna.

Onsdagen den 16 januari.

Kammaren sammanträdde kl. 10,30 f. m.

Herr talmannen och kammarens ledamöter avgingo kl. 10,50 f. m. till slottskapellet, där riksdagspredikan hölls av kyrkoherden N. S. Stadener. Efter gudstjänstens slut begav kammaren sig till rikssalen, i vilken även andra kammaren infann sig.

Hans Maj:t Konungen kom tillstädes och öppnade riksdagen med det i protokollsbihanget införda tal, varefter hans excellens herr statsministern Edén uppläste Kungl. Maj:ts berättelse om vad i rikets styrelse sedan sista lagtima riksdags sammanträde sig tilldragit.

Herr t a l m a n n e n framträdde därpå och yttrade:

Allernådigste Konung, Eders Majestät! När — i dag för tio år sedan — Eders Majestät första gången såsom konung hälsade den samlade riksdagen, uttalade Eders Majestät en varm förhoppning att i såväl goda som tunga dagar mötas och stödjas av Sveriges folk till gemensamt arbete för fosterlandets sanna väl.

De år, som sedan den stunden flytt hän, hava varit fyllda av oro, av partistrider och brytningar. Ansvarsfullt och tungt har Konungens kall varit.

Men väl må Sveriges folk prisa denna tid lyckosam. Genom sammanstående beslut av Konung och riksdag ha i vidsträckt mån viktiga och för folket djupt betydelsefulla reformer genomförts, samtidigt med att landets ekonomiska krafter mäktigt utvecklats och vunnit i styrka. Ännu på det fjärde året av det stora världskriget härskar här i Sverige freden. Och de olägenheter, som krigstillståndet åsamkat oss, hava hittills för visso icke varit tyngre än att vi väl mäktat bära dem. Otacksamt skulle i sanning Sveriges folk vara, om det ej erkände och behjärtade allt detta.

Men dessa tio år utgöra ej något avslutat skede av vår historia. De äro blott stycken av en orosfylld och jäsande tid, vars slutliga gestaltning ej någon mäktar förutsäga.

Ett är dock visst. Skall den svenska nationen oskadad och livskraftig utgå ur dessa stridernas och frestelsernas år, då kräves framför allt samverkan mellan Konung och folk till gemensamt arbete för fosterlandets sanna väl.

Då riksdagens första kammare nu med undersåtlig vördnad hälsar Sveriges Konung, sker det under en levande förhoppning att i sin mån kunna bidra till detta måls vinnande.

Med tanke på de dagar, som gått, och de dagar, som stunda, tilllåta vi oss vördsamt uttala ett uppriktigt: Lycka ske Konungen!

Sedan andra kammarens talman därefter i denna kammares namn till hans Maj:ts Konungen framfört andra kammarens undersåtliga vördnad, fingo talmännen vardera mottaga ett exemplar av Kungl. Maj:ts nådiga propositioner nr 1, angående statsverkets tillstånd och behov, samt nr 2, om tilläggsstat till riksstaten för år 1918, varefter ceremonien å rikssalen avslutades och första kammaren enligt beslut, fattat före avtågandet från samlingsrummet, åtskildes vid utgången från rikssalen kl. 12,35 e. m.

In fidem
A. v. Krusenstjerna.

Torsdagen den 17 januari.

Kammaren sammanträdde kl. 2 e. m.

Upplästes och lades till handlingarna följande från justitiedepartementet ankomna

*Protokoll, hållet inför statsrådet och chefen
för justitiedepartementet den 16 januari 1918.*

Till justitiedepartementet hade från Kungl. Maj:ts befallningshavande i Värmlands län insänts en den 12 januari 1918 dagtecknad riksdagsmannafullmakt av innehåll, att sedan folkskolläraren Edvard Valentin Gelin blivit av Värmlands läns landsting utsedd till ledamot av riksdagens första kammare för tiden till den 1 januari år 1920, men denna plats blivit ledig, vid förrättning enligt 14 § av lagen om val till riksdagen lektorn *Johan Bergman* i Stockholm blivit utsedd att inträda såsom ledamot av nämnda kammare för tiden till den 1 januari 1920.

Vid den granskning av fullmakten, som företogs inför statsrådet och chefen för justitiedepartementet samt vidare av vederbörande fullmäktige i riksbanken och i riksgäldskontoret, framställdes mot fullmakten icke någon anmärkning.

Protokoll över vad sålunda förekommit skulle jämte den granskade fullmakten överlämnas till första kammaren.

I ämbetet:
G. Grefberg.

Företogs val av fyra ledamöter för att jämte talmannen tillsätta kammarens kansli och vaktbetjäning; och befunnos efter valförrättningens slut därtill hava blivit utsedda:

herr Odelberg	med 121 röster
» Clason	» 121 »
» Lamm	» 121 »
» Hedenlund	» 121 »

Anställdes val av tre ledamöter för att deltaga i talmansöverslägningarna; och befunnos efter valförrättningens slut därtill hava blivit utsedda:

herr Trygger	med 115 röster
» Swartz	» 115 »
» Kvarzelius	» 115 »

Företogs val av två ledamöter för att hava inseende över riksdagens kansli; och befunnos efter valförrättningens slut därtill hava blivit utsedda:

herr Fahlén	med 102 röster
» Stenström	» 102 »

Vid föredragning av Kungl. Maj:ts nästlidna dag på rikssalen överlämnade propositioner,

- nr 1, angående statsverkets tillstånd och behov, samt
nr 2, om tilläggsstat till riksstaten för år 1918,

blevo dessa propositioner var för sig på begäran bordlagda.

Föredrogs och lades till handlingarna Kungl. Maj:ts nästlidna dag på rikssalen upplästa berättelse om vad i rikets styrelse sedan sista lagtima riksdags sammanträde sig tilldragit.

Herr talmannen yttrade, att han efter samråd med andra kammarens talman finge föreslå, det första kammaren ville besluta att företaga vid sammanträde, som komme att hållas måndagen den 21 i denna månad, val av ledamöter och vid sammanträde påföljande dag val av suppleanter i de ständiga utskotten.

Detta förslag antogs.

Avgåvos och bordlades följande motioner:

nr 1, av greve *Wachtmeister, Henning*, om uppförande å 1918 års tilläggsstat av ett från indragna brännvinsförsäljningsmedel utgående anslag till hushållningssällskapen;

nr 2, av herr *Hellberg*, angående ändring i vissa delar av lagen om val till riksdagen;

nr 3, av herr *Hellberg*, angående ändring av § 5 i förordningen om landsting;

nr 4, av herr *Pers*, angående skrivelse till Konungen med begäran om utredning i fråga om Sveriges biblioteksväsende på visst område; och

nr 5, av herr *Roos*, angående årligt understöd åt musikfuriren J. K. W. Bergs änka och minderåriga barn.

Justerades tre protokollsutdrag för denna dag.

På framställning av herr talmannen beslöts, att Kungl. Maj:ts propositioner nr 1 och 2 skulle uppföras sist på föredragningslistan till nästa sammanträde.

Kammarens sammanträde avslutades kl. 2,35 e. m.

In fidem
A. v. Krusenstjerna
